

a té aquesta donzella edat de
*Quant als herois de la guerra que tant
 i, que segons el compte que
 dubte la ciutat de major
 avien morat, els uns moriren al camp de
 a dels 12 anys.
 "en aqueix sentit que us fa ésser liberals i tolerants,
 serens i equitatius per naturalesa, que us fa considerar
 la dona, no com un moble d'ús particular o una bestiola
 silvestre en l'ordre privat i com un competidor avorrible
 en lo professional, sino com una bona companya, en
 totes ocasions; ja companya lliure, ja companya coman-
 ditaria, segons tingui o no lligament amb vosaltres, és a
 dir, que us la fa considerar com un ésser parell a vosaltres
 i com a vosaltres digne de consideració sempre que com
 a individu la mereixi."*
 Víctor Català. De Civisme i Civilitat. Discurs dels Jocs Florals de l'any 1917.
 Obres Completes. Ed. Selecta 1951.

Una literatura pròpia

L'exposició *Una literatura pròpia* és el reco-
 neixement de l'Institut Català de les Dones
 a les aportacions que algunes escriptores
 han fet a la literatura catalana i universal.
 Amb les seves obres aquestes autores han
 experimentat nous llenguatges i noves repre-
 sentacions, i han transformat les maneres
 de dir i de dir-nos.

Generalitat de Catalunya
 Institut Català de les Dones

La Reina de Mallorca (1320-1372)

Es tracta segurament de Violant de Vilaragut, segona esposa de l'últim rei de Mallorca. Regnà només durant 3 anys mentre el seu marit, lluny d'ella, intentava endebades recuperar les terres. A la mort del seu marit fou feta presonera.

É bé em podria estar acabant per vós, que amo i desitjo tant; que tant em triga l'abraçar i el raonar i tot s'esmuny quan penso que anat us n'heu i no torneu i que sou lluny, desesperat em viu el cor: per poc no mor si en breu no en té guarença!

Pietat, marit, que els mals que em deu, passo sofrint, i doncs torneu que cap tresor no val un cor que per vos mor, amb amorosa pensa."

(Cançoneret de Ripoll, primera meitat del s. XIV)

Isabel de Villena (1430-1490)

La nostra primera novel·lista, Lionor de Villena fou filla il·legítima d'un parent proper del rei, Enrique de Villena, de qui deien que era un creador de bastards. Els seus parents reials, desitjosos de treure-la del mig de la cort, la ingressaren al convent de la Trinitat de València. Allí prengué el nom d'Isabel de Villena, fou nomenada abadessa i esdevingué el personatge més influent de la València del segle xv. Va escriure una novel·la sobre dones al voltant de la vida de Crist.

*"I ja té aquesta donzella edat de matrimoni, que, segons el compte que tinc, ja passa dels 12 anys."
 "...descavalcà, i, anant a peu la seva mercè i Josep, cercaren alguna cova secreta on es poguessin amagar, i... en trobaren una, i aquí entraren amb molta temor, arriscant-se al perill de les bèsties feres per fugir de la malícia i la fúria dels homes."*

(Vita Christi. Ed. pòstuma 1497)

Pilar Maspons i Labrós Maria de Bell-Iloch (1841-1907)

Pilar Maspons i Labrós va ser una escriptora de la Renaixença catalana amb una gran activitat entre 1865 i 1882. Influïda per les tendències d'aquest moviment, per un Romanticisme de caire medieval, patriòtic i tradicionalista, va triar el pseudònim de Maria de Bell-Iloch per firmar algunes de les seves obres. Es va donar a conèixer com a poeta i va publicar en nombroses revistes de l'època. Fou també una de les primeres dones folkloristes, que va fer treball de camp i va recollir i transcriure llegendes i narracions etnogràfiques que després va recrear i editar. I, sobretot, Pilar Maspons fou la primera autora documentada que va publicar una novel·la en la literatura catalana contemporània, *Vigatans i botiflers* (oferta per fascicles entre 1878-1879), ambientada durant la guerra de Successió (1705-1714), la qual va significar la pèrdua de les llibertats polítiques i culturals de Catalunya.

"Quant als herois de la guerra que tantes proves de valor havien donat, els uns moriren al camp de batalla; els altres acabaren els seus dies a l'exili; i altres, com en Bach de Roda, foren penjats com a traïdors i lladres per haver lluitat per la pàtria independentència. Déu els perdoni. Déu els doni glòria, així com també a la seva terra"

(Vigatans i botiflers, 1878-1879)

Dolores Monserdà i Vidal (1845-1919)

Dolores Monserdà tingué una participació molt activa en la vida cultural catalana de les darreres dècades del segle XIX i les primeres del segle XX. Fou autora d'una obra literària prolífica i variada en diversos gèneres. Va ser repetidament premiada en els Jocs Florals i fou una de les primeres dones periodistes del nostre país, col·laborant i dirigint també diaris i revistes. La seva obra novel·lística és extensa i és una de les primeres teòriques del feminisme a Catalunya. Des de la seva condició de dona de la burgesia catalana, conservadora i catòlica, escrivia sobre les dones i per a les dones, amb uns missatges i uns models concrets, conscient que els seus textos eren un vehicle de transmissió ideològica. El seu feminisme, dins d'aquestes coordenades de "Llar, Art, Pàtria i Déu", incidia en l'educació de les dones i la seva capacitat intel·lectual, però no es qüestionava l'ordre social existent.

"Fa a penes trenta anys que a Barcelona, sens dubte la ciutat de major vida intel·lectual de Catalunya, la dona literata hi era vista amb marcada prevenció. Tant és així, que jo, durant llarg temps, segons amb qui parlava, feia tots els esforços possibles per amagar les meves aficions, arribant a consultar el confessor, si de veritat cometia una falta en donar al públic les meves produccions."

(Estudi feminista, 1909)

Caterina Albert i Paradís Víctor Català (1869-1966)

Després de guanyar el seu primer premi amb un monòleg teatral sobre un infanticidi i esdevenir ferotgement criticada, Caterina Albert, filla d'uns propietaris rurals de l'Escala, decidí adoptar el pseudònim de Víctor Català. Rera aquesta màscara literària masculina no només aconseguí un gran èxit com a prosista i novel·lista, sinó que, i un cop descobert que es tractava d'una dona, ocultà la seva vida i difongué d'ella mateixa la imatge d'una soltera, abocada a la hisenda i a la literatura, que no sortia gairebé mai de casa. La memòria, però, dels escalencs, contradí aquesta llegenda. A més d'una excel·lent narradora (*Drames rurals, Ombrívoles, La mare Balena...*), és la iniciadora amb *Solitud* de la novel·la catalana moderna i la novel·lista més important del segle XX, juntament amb Mercè Rodoreda.

"No li quedava per a aquell home més que un menyspreu enfermit que en vint-i-quatre hores s'enverinà d'una gran violència. (...) Ja en aquell estat la vida en comú se li tornà intolerable..."

De dia... se sentia més tranquil·la, però a les nits, en la fosca i en el recatament del llit matrimonial, les seves tortures arribaven a no tenir terme."

(Solitud, 1905)

M. Antònia Salvà i Ripoll (1869-1958)

Es quedà sense mare quan només tenia un any. Fou llavors que el seu pare, influent i ric propietari mallorquí, decidí enviar-la amb unes parentes a Lluçmajor. En aquest ambient la petita Maria Antònia aprengué la poesia popular de mà de la seva dida i tingué accés a la poesia més moderna de l'època. Aquests dos factors, tradició i modernitat, influïren en la seva poesia, arrel de la qual se la considera la primera poeta catalana moderna. Encara que realitzà alguns viatges, com el que féu amb Costa i Llobera a Terra Santa; i encara que fou aclamada per poetes com Carner, Maria Antònia dugué una vida retirada i rural a Mallorca on es dedicà a la poesia i a la traducció, art en el qual també excel·lí.

ELL ÉS A CUBA
Passarà el temps de sembrar, l'herba colgarà les soques, el favar traurà bajoques i mon bé no tornarà.

Cada hora passa més llarga, cada dia més cruel... Terra de la canyamel, terra de la mort amarga!

(LLuneta del pagès 1952)

D'UN CACTUS
"...dalt d'una paret seca fou llançat, i al cap de temps, damunt les pedres dures, furgant per les llivanyes i juntures, trobí el vell drac encara aferrissat."

(El Retorn 1934)

Aurora Bertrana i Salazar (1899-1974)

Els somnis es van fer realitat i Aurora Bertrana va abandonar aviat la seva Girona natal i va viure moltes de les aventures que somiava, amb una existència ben diferent a la destinada a les dones del seu temps. Va estudiar música a Ginebra i va treballar en una orquestra de senyorettes, va actuar en hotels dels Alps i, també, en locals dels baixos fons de Barcelona. Tocava el violoncel i va ser fundadora del primer quartet femení de jazz a Europa. El 1926 va viure una temporada a Tahiti i, allí, recollint les seves impressions dels mars del sud, va iniciar la seva trajectòria com a escriptora. De tornada l'any 1930 a Barcelona, va col·laborar en nombrosos diaris i revistes, va viatjar al Marroc per fer un llibre reportatge i va tenir una intensa activitat pública i política durant la II República. Exiliada el 1939 a Suïssa, on va ajudar la resistència francesa contra el nazisme, va viure amb moltes dificultats econòmiques, però no va deixar mai d'escriure contes i novel·les fins a la seva mort. I és autora, per exemple, d'una de les primeres novel·les sobre el fenomen del turisme, *Vent de gup* (1967).

"Mentre la mare em preparava a fer de senyoreta pobra amb dignitat, jo no somiava sino a viure aventures. Sentia avidesa de viure, de veure món, de sortir d'una manera o altra d'aquell cercle familiar i provincial. El que en definitiva volia no ho sabia del cert. M'hauria costat molt de definir-ho."

(Memòries)

Institut Català de les Dones
 Pl. Pere Coromines, 1, 08001 Barcelona
 Telf: 93 495 16 00
 www.gencat.net/icdona
 icd.presidencia@gencat.net

OFICINES D'INFORMACIÓ:

Barcelona Telf: 93 317 92 91 icdbcn.presidencia@gencat.net	Lleida Telf: 973 28 11 93 icdlle.presidencia@gencat.net
Girona Telf: 972 41 29 90 icdgi.presidencia@gencat.net	Tarragona Telf: 977 24 13 04 icdtar.presidencia@gencat.net
Terres de l'Ebre Telf: 977 44 47 58 icdtee.presidencia@gencat.net	

Línia d'atenció a les dones en situació de violència
 900 900 120
 Servei 24 hores gratuït i confidencial

Generalitat de Catalunya
 Institut Català de les Dones

